

Dub svatého Václava

*Svatováclavský či Svatohorský dub,
kmet mezi stromy*

Jeden z nejstarších stromů v České republice. Roste již od nepaměti na Svaté Hoře nad městem Příbram. Věk dubu je odhadován na 400 let. Je potomkem pradávného dubu, který zde rostl od 13. století do roku 1643, kdy jej spalil blesk. Na kmeni stromu býval dlouhá léta zavěšen obraz svatého Václava, který dal svatohorskému dubu jeho nynější jméno.

St. Wenceslas' Oak Tree. One of the oldest trees in the Czech Republic has even outlived the Holy Mountain Basilica. The age of the Oak is approximately 400 years. It is a descendant of another oak tree that grew there between the thirteen century up to year 1643 when it got burnt down by a lightning.

Památný strom

Dub svatého Václava je pro svůj věk a historický význam vyhlášen památným stromem a je chráněn podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Má stanovenou ochranné pásmo o poloměru 18 m. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost. Poškození památného stromu je možno podle zákona č. 114/1992 Sb. postihovat jako přestupek, nebo i trestný čin.

Pověst o prastarém dubu

Za dávných časů si rytíř Malovec vyjel se svou družinou na lov do hlubokých lesů. Tu přepaden byl tlupou lupičů, kteří rozptýlili jeho sluhy a jali se pronásledovat jej samého. Vida, že přesíle neodolá, rytíř prchal, leč marně. I seskočil s koně, skryl se v hustých větvích dubu a prosil vroucně Matku Boží za ochranu. Slíbil, bude-li zachráněn, že vystaví na tom vrchu kapli k její počtě. Modlitba jeho došla k vyslyšení. Lupiči jako slepí chodili kolem něho, že rukou se ho mohli dotknouti a přece jej nenašli. Rytíř byl zachráněn a splnil skutečně svůj slib, vystavěv tu kapličku ku cti Panny Marie. V ní na věčnou paměť nechal i dub vyobrazit. Od té doby se místo nazývá Svatá Hora.

Svatý Václav

Tento světec je již tisíc let považován za ochránce českého státu. Proslul svou zbožností, ale i respektem k manuální práci, odporem proti otrokářství a popravám. Za svého života Václav pečoval o chudinu, nemocné a sirotky, poskytoval pohostinství pocestným a cizincům. Netrpěl, aby se komukoliv stala křivda. Byl osobně statečný a byl i výborným jezdcem na koni.

Péče o starý strom

U prastarých stromů dochází k nadměrnému přirozenému odlamování velkých větví v koruně nebo úplnému rozlomení kmene, které mnohdy způsobí i rychlé odumření stromu. Abychom tomu předešli, snažíme se život Dubu svatého Václava prodloužit vhodně zvoleným, citlivým odstraňováním rizikových částí větví, zabráněním vytváření vodních rezervoárů v dutinách a je-li to nezbytné, i zpevňováním kmene obručemi a instalací vázání v koruně. Veškeré zásahy provádějí odborní arboristé s ohledem na živé organizmy, kterým Dub poskytuje úkryt i potravu.

Rozměry

Obvod kmene: 582 cm, výška stromu: 18 m, průměr koruny: 18 m (naměřeno v roce 2006).

Historie šeptaná listovím

1608

Vyklíčil z žaludu a rozložil na slunci své první lístky.

1632

Žebrák Jan nabyl zraku a na zázračnou Svatou Horu začínají putovat procesí poutníků.

1643

Blesk spalil prastarý Svatohorský dub. Jeho nástupcem byl vybrán, posvěcen a slavnostně tak předán do péče dalším generacím Dub svatého Václava.

1658

Začíná stavba poutního místa na Svaté Hoře. Bohuslav Balbín sbírá hálky duběnek, aby měl inkoust na psaní knihy „Diva Montis Sancti...“, ve které se o Dubu nezapomněl zmínit.

1835

Zbožná ruka zavěsila na Dub obraz sv. Václava. „Nedej zahynout nám ni budoucím.“

1922

Dub ztratil mohutnou větev, která odříznuta, protože do pole stínila.

1930

Výška 25 m, obvod 4,9 m, dolní větve přes 10 m dlouhé.

1987

Vykotlaný kmen obepnut kovovými obručemi a zkrácena odlamující se odkloněná větev.

2004

Dub vyhlášen památným stromem dle zákona č. 114/1992 Sb.

Dub letní (Quercus robur)

Česky též křemelák, latinsky: quercus (pochází asi z keltského „quer“ – krásný a „cuez“ – strom), slov.: dub, rus.: dub, angl.: oak, něm.: Eiche

Dub byl odjakživa symbolem síly a odolnosti a jako takový získal výsadní postavení ve všech významných evropských kulturách. Považovali si jej Slované i Germáni, Keltové, Řekové i Římané. Prastaré duby jsou také symbolem stálosti a dlouhověkosti, proto se pod nimi odpradáva dávaly sliby a uzavíraly smlouvy. Od poslední doby ledové (tzn. 7000 let) jsou duby letní neodmyslitelnou součástí evropské krajiny.

pohlednice z třicátých let minulého století

Na východě jsou duby letní rozšířeny až po poslední evropské pohoří Ural. Na severu rostou až v jižním Švédsku a Finsku. Na jihu a západě jejich areál výskytu ohraničuje Středozemní moře a Atlantický oceán. V přírodních lesích je najdeme ve společnosti s jasanem a jilmem, ale takových míst je už málo. Pro jejich tajemnou krásu, mohutnost a tvrdé dřevo je však člověk odpradáva vysazoval v lesích, na rozcestích i v nejhezčích částech zámeckých parků. Na území České republiky jsou dnes běžně rozšířeny ještě tyto druhy dubů: dub zimní, dub cer a dub pýřitý.

Když se řekne...

Je silný jako dub. (Jen se podívej, jak mohutné jsou paže - větve tohoto stromu)

Palice jedna dubová. (Myslíme tím tvrdohlavého člověka, který své názory prosazuje stejně diplomaticky, jako naši předkové za pomoci dubových kyjů.)

Každý košatý dub vyrostl z žaludu. (Všichni jsme kdysi byli malí a bezmocní)

Jednou ranou dub nepadne. (Připraveného člověka jen tak něco nezmužé.)

Otázky pro chytré hlavy a bystré oči

Kolik let je Dubu svatého Václava?

Jak se jmenují semena dubu?

Který strom má větší semena než dub?

Jak rostou listy na větvičce dubu a jak na větvičce javoru. Střídavě nebo proti sobě?

Má strom pupeny jen v zimě?

Jaké dřevo mají duby?

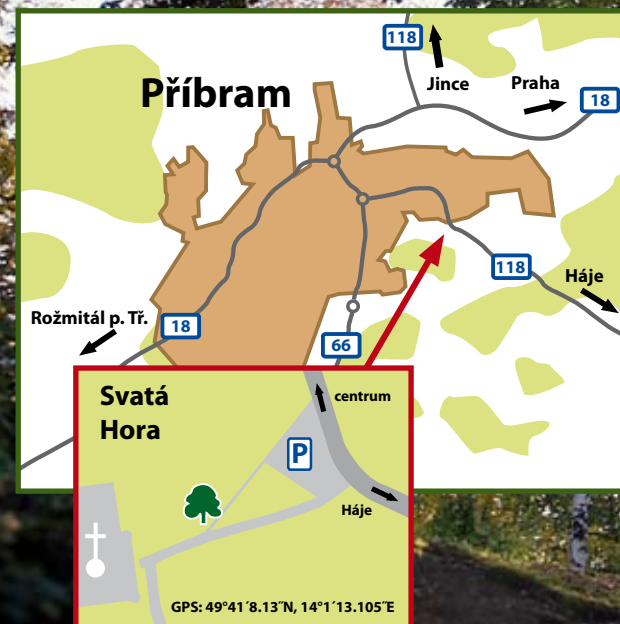
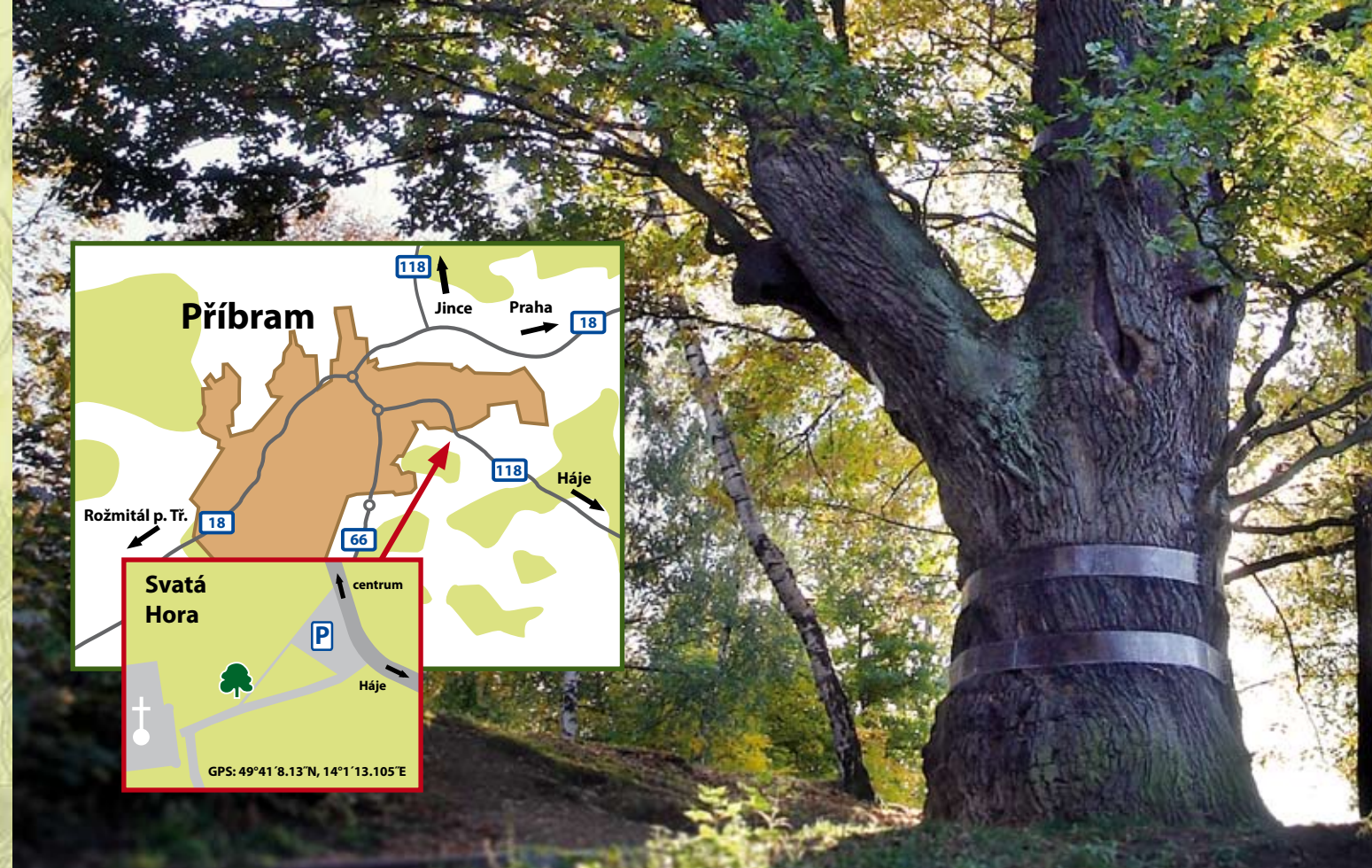
Kdo chodí k dubu na oběd?

Kde najdete nejbližší sochu svatého Václava?

Znáte nějakou písničku o dubu?

Co stromům škodí

Strom je ohrožen každým zásahem, při kterém je z jeho povrchu odstraněna ochranná vrstva borky (kůry). Ať již se jedná o neodborné odřezání větví, odření kmene nebo porušení a odstranění kořenů při výkopových pracích. Každé poranění je vstupní branou pro hniloby dřeva. K odumření stromů dochází i důsledkem nedostatečného množství vláhy a vzduchu v půdě, které je způsobeno udusáním povrchu půdy v okolí stromu nebo např. jeho zaasfaltováním. Málokdo si uvědomuje, že kořeny většiny stromů prorůstají pod zemí dál od kmene než kam zasahují větve.

Na vzniku brožury se podíleli:

Město Příbram

Text: Ing. Petr Bílek, foto a design: Martin Andrlé, kresba: Jana Pecková, pohlednice zapůjčil: Ludvík Brožek. Dále spolupracovali: Ing. Petr Wálenka, Zuzana Šípová

Dub svatého Václava

*Svatováclavský či Svatohorský dub,
kmet mezi stromy*